

BLOKADA RACHUNKU I WSTRZYMANIE TRANSAKCJI JAKO ŚRODKI PRZYMUSU W PROCESIE KARNYM

Ariadna H. Ochnio

MONOGRAFIE LEX

LEX

a Wolters Kluwer business

BLOKADA RACHUNKU I WSTRZYMANIE TRANSAKCJI JAKO ŚRODKI PRZYMUSU W PROCESIE KARNYM

Ariadna H. Ochnio

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 31 grudnia 2014 r.

Recenzent

Dr hab. prof. UG Sławomir Steinborn

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne

Anna Krzesz

Łamanie

Sławomir Sobczyk

Układ typograficzny

Marta Baranowska

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ

Więcej na www.legalnakultura.pl

POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN 978-83-264-7991-5

ISSN 1897-4392

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów / 11

Wstęp / 17

Rozdział I

Inicjatywy międzynarodowe dotyczące blokady rachunku i wstrzymania transakcji / 25

1. Dyrektywa 91/308/EWG oraz dyrektywa 2005/60/WE / 26
2. Dyrektywa 2003/6/WE (MAD) oraz rozporządzenie 596/2014 / 44
3. Rekomendacje FATF / 47
4. Konwencje Rady Europy: strasburska z 8 listopada 1990 r. i warszawska z 16 maja 2005 r. / 56

Rozdział II

Geneza oraz kształtowanie się instytucji blokady rachunku i wstrzymania transakcji w polskim porządku prawnym / 61

Rozdział III

Ustawowe definicje blokady rachunku i wstrzymania transakcji / 72

1. Blokada rachunku / 73
2. Wstrzymanie transakcji / 81

Rozdział IV

Charakter prawny blokady rachunku i wstrzymania transakcji / 84

Rozdział V

Postępowanie w przedmiocie blokady rachunku i wstrzymania transakcji / 104

1. Stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego w postępowaniu w przedmiocie blokady rachunku i wstrzymania transakcji / **105**
2. Blokada rachunku i wstrzymanie transakcji przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej / **110**
 - 2.1. Generalny Inspektor Informacji Finansowej jako podmiot uprawniony do stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji / **110**
 - 2.2. Notyfikacja podejrzanej transakcji przez instytucję obowiązującą / **113**
 - 2.3. Rozpoznawanie podejrzanej transakcji przez instytucję obowiązującą / **118**
 - 2.4. Przesłanki stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej / **127**
 - 2.4.1. Przesłanki blokady rachunku / **129**
 - 2.4.2. Przesłanki wstrzymania transakcji / **132**
 - 2.5. Tryb stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej / **134**
3. Blokada rachunku przez Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego / **140**
 - 3.1. Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego jako podmiot uprawniony do stosowania blokady rachunku / **140**
 - 3.2. Notyfikacja podejrzanej transakcji przez podmiot nadzorowany / **146**
 - 3.3. Przesłanki stosowania blokady rachunku przez Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego / **150**
 - 3.4. Tryb stosowania blokady rachunku przez Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego / **153**
4. Blokada rachunku przez bank / **159**
 - 4.1. Bank jako podmiot uprawniony do stosowania blokady rachunku / **159**
 - 4.2. Przesłanki stosowania blokady rachunku przez bank / **165**
 - 4.3. Tryb stosowania blokady rachunku przez bank / **167**

-
5. Blokada rachunku przez organ Służby Celnej / **171**
 - 5.1. Organ Służby Celnej jako podmiot uprawniony do stosowania blokady rachunku / **171**
 - 5.2. Przesłanki stosowania blokady rachunku przez organ Służby Celnej / **173**
 - 5.3. Tryb stosowania blokady rachunku przez organ Służby Celnej / **176**
 6. Blokada rachunku i wstrzymanie transakcji przez prokuratora / **181**
 - 6.1. Prokurator jako podmiot uprawniony do stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji / **181**
 - 6.2. Przesłanki stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji przez prokuratora / **184**
 - 6.2.1. Przesłanki blokady rachunku i wstrzymania transakcji wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu / **184**
 - 6.2.2. Przesłanki blokady rachunku wynikające z ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym / **186**
 - 6.2.3. Przesłanki blokady rachunku wynikające z ustawy – Prawo bankowe **188**
 - 6.2.4. Przesłanki wstrzymania transakcji wynikające z ustawy o obrocie instrumentami finansowymi / **190**
 - 6.3. Tryby stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji przez prokuratora / **194**
 - 6.3.1. Tryb stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji na podstawie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu / **194**
 - 6.3.2. Tryb stosowania blokady rachunku na podstawie ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym / **196**
 - 6.3.3. Tryb stosowania blokady rachunku na podstawie ustawy – Prawo bankowe / **200**
 - 6.3.4. Tryb wstrzymania transakcji na podstawie ustawy o obrocie instrumentami finansowymi / **202**
 7. Zażalenie na czynności oraz postanowienia w przedmiocie blokady rachunku i wstrzymania transakcji / **206**
 - 7.1. Zażalenie na czynności blokady rachunku i wstrzymania transakcji / **208**

- 7.2. Zażalenie na postanowienia w przedmiocie
blokady rachunku i wstrzymania transakcji / 228
- 8. Upadek blokady rachunku i wstrzymania transakcji
albo przekształcenie w zabezpieczenie majątkowe / 234

Rozdział VI

Odszkodowanie z tytułu zastosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji z naruszeniem prawa / 249

- 1. Konstytucyjne zasady odpowiedzialności odszkodowawczej
Skarbu Państwa za działania władzy publicznej / 249
- 2. Odpowiedzialność organów władzy publicznej za szkodę
spowodowaną przez niezgodne z prawem zastosowanie
blokady rachunku i wstrzymanie transakcji / 254
- 3. Odpowiedzialność za szkodę spowodowaną
przez niezgodne z prawem zastosowanie blokady rachunku
przez podmiot wykonujący powierzone funkcje
władzy publicznej / 259

Rozdział VII

Przestępstwo niedopełnienia obowiązku blokady rachunku lub wstrzymania transakcji / 264

- 1. Przedmiot ochrony / 264
- 2. Strona przedmiotowa / 266
- 3. Podmiot / 270
- 4. Strona podmiotowa / 272
- 5. Zbieg przepisów i zbieg przestępstw / 273
- 6. Zagrożenie karne / 274
- 7. Niespójność systemowa norm określających
odpowiedzialność karną / 276

Rozdział VIII

Blokada rachunku i wstrzymanie transakcji w praktyce / 282

- 1. Blokada rachunku i wstrzymanie transakcji
w działalności Generalnego Inspektora Informacji
Finansowej / 282
- 2. Blokada rachunku w działalności Przewodniczącego
Komisji Nadzoru Finansowego / 287
- 3. Badania aktowe stosowania blokady rachunku i wstrzymania
transakcji w Prokuraturze Okręgowej w Warszawie / 290

Zakończenie / **309**

Aneks / **323**

Wykaz tabel / **327**

Wykaz wykresów / **329**

Bibliografia / **331**

Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego / **349**

Wykaz skrótów

Akty prawne

- dyrektywa 91/308/EWG** – dyrektywa Rady 91/308/EWG z dnia 10 czerwca 1991 r. w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy (Dz. Urz. WE L 166 z 28.06.1991, s. 77)
- dyrektywa 2005/60/WE** – dyrektywa 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (Dz. Urz. UE L 309 z 25.11.2005, s. 15)
- EKPC** – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284)
- k.c.** – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k.** – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.s.** – ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186 z późn. zm.)
- k.k.w.** – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

- konwencja strasburska** – Konwencja Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa sporządzona w Strasburgu dnia 8 listopada 1990 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 46, poz. 394)
- konwencja warszawska** – Konwencja Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu sporządzona w Warszawie dnia 16 maja 2005 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 165, poz. 1028)
- k.p.** – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.a.** – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
- k.p.c.** – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.k.** – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- MAD (Market Abuse Directive)** – dyrektywa 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wykorzystywania informacji poufnych i manipulacji na rynku (nadużyć na rynku) (Dz. Urz. UE L 96 z 12.04.2003, s. 16)
- MPPOiP** – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
- nowelizacja k.p.k. z 2013 r.** – ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.)
- pr. bank.** – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1376 z późn. zm.)
- pr. bank. z 1997 r.** – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst pierwotny: Dz. U. Nr 140, poz. 939)

- rozporządzenie 1781/2006/WE** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 1781/2006/WE z dnia 15 listopada 2006 r. w sprawie informacji o zleceniodawcach, które towarzyszą przekazom pieniężnym (Dz. Urz. UE L 345 z 08.12.2006, s. 2)
- rozporządzenie 596/2014** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz. Urz. UE L 173 z 12.06.2014, s. 1)
- u.f.i.** – ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 157 z późn. zm.)
- u.g.t.** – ustawa z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 197)
- u.n.r.f.** – ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1149 z późn. zm.)
- u.n.r.k.** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1537)
- u.o.i.f.** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
- u.o.p.** – ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1382)
- u.p.** – ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 z późn. zm.)
- u.p.p.f.t.** – ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 455 z późn. zm.)

- ustawa o Służbie Celnej** – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1404 z późn. zm.)
- u.s.k.o.k.** – ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1450 z późn. zm.)

Periodyki

- Apel. Gd.** – Apelacja Gdańska
- AUL** – Acta Universitatis Lodziensis
- AUNC** – Acta Universitatis Nicolai Copernici
- CzPKiNP** – Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
- Dz. U.** – Dziennik Ustaw
- Dz. Urz. NBP** – Dziennik Urzędowy Narodowego Banku Polskiego
- Dz. Urz. KPW** – Dziennik Urzędowy Komisji Papierów Wartościowych
- Dz. Urz. WE/UE L** – Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich/Unii Europejskiej seria L
- GSP** – Gdańskie Studia Prawnicze
- IN** – Ius Novum
- NP** – Nowe Prawo
- OTK** – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
- OTK-A** – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, seria A
- PiP** – Państwo i Prawo
- PPH** – Przegląd Prawa Handlowego
- Prok. i Pr.** – Prokuratura i Prawo
- PS** – Przegląd Sądowy
- RPEiS** – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
- SI** – Studia Iuridica
- St. Praw.** – Studia Prawnicze
- ZNUJ** – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
- ZNUŁ** – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego

Inne

BFG	– Bankowy Fundusz Gwarancyjny
DD	– <i>Due diligence</i> (postępowanie z należytą starannością)
CDD	– <i>Customer due diligence</i> (postępowanie z należytą starannością wobec klienta)
FATF	– Financial Action Task Force on Money Laundering and Terrorism Financing (Grupa Zadaniowa do spraw Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu)
FATF 40	– Czterdzieści Rekomendacji FATF przeciwko praniu pieniędzy
FATF IX	– Dziewięć Rekomendacji FATF przeciwko finansowaniu terroryzmu
FIU	– Financial Intelligence Unit (Jednostka Analityki Finansowej)
FIU-NET	– Sieć Jednostek Analityki Finansowej
GIIF	– Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GPW S.A.	– Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie Spółka Akcyjna
JAF	– Jednostka Analityki Finansowej
KCIK	– Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych
KDPW S.A.	– Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych Spółka Akcyjna
KNB	– Komisja Nadzoru Bankowego
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
KPW	– Komisja Papierów Wartościowych
PJAF	– Polska Jednostka Analityki Finansowej
SIS	– System Informatyczny Schengen
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny

Wstęp

Blokada rachunku może być stosowana w różnych trybach ustawowych, uregulowanych w: 1) ustawie z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, 2) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym, 3) ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, 4) ustawie z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz 5) ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej. Wstrzymanie transakcji może być natomiast stosowane w trybie wymienionej wyżej ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi. Wymienione regulacje pozakodeksowe są jednak fragmentaryczne, dlatego w postępowaniu w przedmiocie blokady rachunku i wstrzymania transakcji, na podstawie przepisów odsyłających, szeroko wykorzystywane są przepisy kodeksu postępowania karnego. Pomimo istnienia pewnych różnic pomiędzy poszczególnymi trybami ustawowymi, to w kwestiach zasadniczych (sposobu stosowania tych środków, skutków prawnych, zaskarżenia, udziału prokuratora, stosowania bezpośrednio przepisów kodeksu postępowania karnego, przekształcenia w zabezpieczenie majątkowe, przyczyn upadku z mocy prawa) istnieją wyraźne podobieństwa w przebiegu procedury stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji.

Podjęcie się zbadania instytucji prawnych w postaci blokady rachunku i wstrzymania transakcji uzasadnione było tym, że są to instytucje nowe, które nie były jeszcze przedmiotem opracowania monograficznego¹. Blo-

¹ Termin języka prawniczego „instytucja prawna” używany jest tu w znaczeniu trwałych (względnie trwałych) form regulacji prawnych typowych stosunków społecznych, składających się z zespołu powiązanych ze sobą norm. Takie znaczenie terminu „instytucja prawna” zaproponowane zostało przez T. Stawckiego i P. Winczorka, *Wstęp do prawoznawstwa*, War-

kada rachunku oraz wstrzymanie transakcji powodują tymczasowe ograniczenie wolności majątkowej i prawa własności na mocy władczej decyzji uprawnionych organów, przez co są instrumentami ingerującymi w prawa i wolności konstytucyjnie chronione. Te ich cechy stały się motywacją do sprawdzenia, czy uregulowanie blokady rachunku i wstrzymania transakcji odpowiada standardom konstytucyjnym ograniczania wolności i praw. Tymczasowe zajęcie mienia przez blokadę rachunku lub wstrzymanie transakcji przebiega w procedurze uregulowanej w kodeksie postępowania karnego w zakresie nieuregulowanym w ustawach szczególnych. Zajęcie mienia następuje na określony czas wbrew woli osoby, wobec której stosowane są takie środki. W pracy zbadano przymusowy charakter blokady rachunku i wstrzymania transakcji.

W ramach wyznaczonych tematem pracy tytułowe zagadnienie jest badane w płaszczyźnie formalno-dogmatycznej jako zespół norm. Nie można jednak pominąć pewnych aspektów funkcjonowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji, dlatego analizę formalną uzupełniono analizą funkcjonowania tych instytucji w praktyce².

Instytucje blokady rachunku i wstrzymania transakcji poddano analizie formalnej przy zastosowaniu metody logiczno-językowej oraz dokonano szeregu czynności w kolejności zaproponowanej przez Z. Ziemińskiego³. Najpierw zidentyfikowano konkretne zespoły przepisów prawnych regulujących blokadę rachunku i wstrzymanie transakcji. Odnalezienie i uporządkowanie przepisów normujących te instytucje stanowiło punkt wyjścia do dalszych rozważań⁴. Następnie przepisy te poddano wykładni oraz posłużono się wnioskowaniami prawniczymi w celu wywiedze-

szawa 1999, s. 76. Z. Ziemiński zwrócił uwagę, że jest wiele znaczeń tego terminu i używany jest on w sposób elastyczny. Według tego autora „instytucja” składa się często z norm różnorodnego formalnie charakteru, które tworzą „mikrosystem” w obrębie rozważanego systemu prawnego. Zob. więcej Z. Ziemiński, *Szkice z metodologii szczegółowych nauk prawnych*, Seria Metodologia Nauk Warszawa–Poznań 1983, t. XXIV, s. 88–90.

² Zob. Z. Ziemiński, *Metodologiczne zagadnienia prawoznawstwa*, Warszawa 1974, s. 75. Autor wyraził pogląd, że rozważania dogmatyczne nad zrekonstruowaniem określonego systemu norm prawnych prowadzi się nie tylko po to, aby zaspokoić potrzeby poznawcze, lecz przede wszystkim po to, aby poprzez oddziaływanie tych norm osiągnąć jakieś oczekiwane skutki społeczne. Por. także Z. Ziemiński, *Szkice z metodologii...*, s. 98; K. Opałek, *Problemy metodologiczne nauki prawa*, Warszawa 1962, s. 96.

³ Etapy analizy formalnej instytucji prawnych i metody egzegezy tekstu prawnego zaproponowane przez Z. Ziemińskiego, *Szkice z metodologii...*, s. 43 i 95–97.

⁴ Por. także sekwencję dyrektyw interpretacyjnych prowadzących do wywiedzenia normy postępowania z przepisu prawnego zaproponowaną przez M. Zielińskiego, *Wykładnia prawa. Zasady. Reguły. Wskazówki*, Warszawa 2002, s. 293–324.

nia norm prawnych, które stworzyłyby spójny system o najlepszym uzasadnieniu aksjologicznym, składający się na instytucje blokady rachunku i wstrzymania transakcji. Ujawnione przy tym zostały niezgodności norm. W celu dokonania analizy zastosowano dogmatyczne metody egzegezy tekstu prawnego, m.in. reguły interpretacyjne, inferencyjne, kolizyjne⁵.

Zastosowano również inne metody badawcze. Metoda porównawczo-prawna posłużyła do porównania prawa krajowego z prawem Unii Europejskiej oraz regulacjami i standardami międzynarodowymi⁶. Zbadano genezę oraz kształtowanie się blokady rachunku i wstrzymania transakcji w polskim porządku prawnym. Analizie poddano również dane statystyczne publikowane w corocznych raportach z działalności Generalnego Inspektora Informacji Finansowej. Ponadto na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 782) wystąpiono do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej na temat blokad rachunków zastosowanych w latach 2005–2011 przez Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego. Metodę badań aktowych wykorzystano w celu sprawdzenia funkcjonowania tych instytucji w praktyce prokuratorskiej. Badania aktowe, przeprowadzone w Prokuraturze Okręgowej w Warszawie w Wydziale V Śledczym oraz Wydziale VI do spraw Przestępczości Gospodarczej, objęły akta prawomocnie zakończonych postępowań przygotowawczych z lat 2005–2011, prowadzonych z zawiadomienia Generalnego Inspektora Informacji Finansowej w sprawach o przestępstwa prania pieniędzy (art. 299 k.k.) oraz finansowania terroryzmu (art. 165a k.k.), a także spraw prowadzonych z zawiadomienia Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego w sprawach o przestępstwa: wykorzystania informacji poufnej, tzw. *insider trading* (art. 181 u.o.i.f.); udzielania wbrew ustawowemu zakazowi rekomendacji lub nakłaniania do nabycia lub zbycia instrumentów finansowych, których dotyczy informacja poufna (art. 182 u.o.i.f.); manipulacji instrumentem finansowym oraz wejścia w porozumienie w celu manipulacji (art. 183 u.o.i.f.). Próba badawcza ma charakter reprezentatywny tylko w zakresie blokad rachunków zastosowanych w trybie ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym, co wynika ze

⁵ Por. L. Nowak, *Interpretacja prawnicza. Studium z metodologii prawoznawstwa*, Warszawa 1973, s. 32–34; S. Wronkowska, Z. Ziemiński, *Zarys teorii prawa*, Poznań 2001, s. 147–179; J. Stelmach, B. Brożek, *Metody prawnicze*, Kraków 2006, s. 97–160.

⁶ Zob. więcej R. Tokarczyk, *Wprowadzenie do komparastyki prawniczej*, Lublin 1989, s. 78–80, s. 137–148; R. Cryer, T. Hervey, B. Sokhi-Bulley, A. Bohm, *Research Methodologies in EU and International Law*, Oxford and Portland, Oregon 2011, s. 21–33.

szczególnej właściwości Prokuratury Okręgowej w Warszawie w sprawach o przestępstwa giełdowe, w tym określone w art. 181–183 u.o.i.f., w których prokurator może zastosować blokadę rachunku. Szczególna właściwość rzeczowa tej prokuratury została uregulowana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 maja 2011 r. w sprawie określenia właściwości Prokuratury Okręgowej w Warszawie w sprawach o poszczególne rodzaje przestępstw niezależnie od miejsca ich popełnienia (Dz. U. Nr 69, poz. 369). W odniesieniu do blokad rachunków oraz wstrzymanych transakcji, dokonywanych w trybie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, próba badawcza ma charakter jedynie przykładowy, przez to badanie w tym zakresie daje możliwość tylko wstępnego zidentyfikowania części problemów związanych ze stosowaniem takich środków przymusu.

Hipotezą badawczą pracy jest założenie, że blokada rachunku i wstrzymanie transakcji stanowią środki przymusu w procesie karnym ingerujące w konstytucyjnie chronioną wolność majątkową i prawo własności, do których stosuje się konstytucyjne standardy ograniczania wolności i praw, a użycie tych środków w postępowaniu karnym podlega zasadom obowiązującym dla wszystkich środków przymusu. Na tle tej hipotezy zostały postawione pytania badawcze: czy instytucje blokady rachunku i wstrzymania transakcji mają cechy środków przymusu procesowego; czy regulacja blokady rachunku i wstrzymania transakcji spełnia konstytucyjne standardy ograniczania wolności i praw; czy regulacja ta zapewnia należyte gwarancje ochrony praw osób; czy regulacja ta może rodzić problemy podczas stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji w praktyce. Odpowiedzi na powyższe pytania powinny uzupełnić wiedzę na temat nowych instrumentów w procesie karnym w postaci blokady rachunku i wstrzymania transakcji, prawidłowości ich regulacji oraz zasad ich stosowania.

Problemy badawcze rozwijane są przekrojowo w poszczególnych rozdziałach książki i stanowią podstawę do sformułowania wniosków *de lege lata* i postulatów *de lege ferenda*.

W rozdziale I omówiono inicjatywy międzynarodowe dotyczące blokady rachunku i wstrzymania transakcji, w tym akty prawa Unii Europejskiej, w których przewidziano szczególne środki skutkujące tymczasowym zajęciem mienia:

- dyrektywę Rady 91/308/EWG z dnia 10 czerwca 1991 r. w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy;

- dyrektywę 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu;
- dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wykorzystywania informacji poufnych i manipulacji na rynku (nadużyć na rynku), tzw. MAD;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE.

Ponadto omówiono konwencje Rady Europy, w których przewidziano tego typu środki, tj.: Konwencję Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa sporządzoną w Strasburgu dnia 8 listopada 1990 r. (tzw. konwencja strasburska) i Konwencję Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu sporządzoną w Warszawie dnia 16 maja 2005 r. (tzw. konwencja warszawska). Omówiono również standardy międzynarodowe zawarte w rekomendacjach wydanych przez Grupę Zadaniową do spraw Prania Pieniądzy oraz Finansowania Terroryzmu (FATF).

W rozdziale II przedstawiono genezę oraz kształtowanie się instytucji blokady rachunku i wstrzymania transakcji w polskim porządku prawnym. Oprócz omówienia motywów wprowadzenia tych instytucji w poszczególnych ustawach, odwołano się także do aktów prawa wewnętrznego, tj.:

- zarządzenia nr 16/92 Prezesa Narodowego Banku Polskiego z dnia 1 października 1992 r. w sprawie zasad postępowania banków w razie ujawnienia okoliczności wskazujących na lokowanie w banku środków pieniężnych lub innych wartości majątkowych pochodzących lub mających związek z przestępstwem oraz przy dokonywaniu wpłat gotówkowych przekraczających określoną kwotę (Dz. Urz. NBP Nr 9 poz. 20);
- uchwały nr 4/98 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 30 czerwca 1998 r. w sprawie trybu postępowania banków w przypadkach prania pieniędzy oraz ustalenia wysokości kwoty i warunków prowadzenia rejestru wpłat gotówkowych powyżej określonej kwoty oraz danych o osobach dokonujących wpłaty i na rzecz których wpłata została dokonana (Dz. Urz. NBP Nr 18, poz. 40);

- uchwały nr 396 Komisji Papierów Wartościowych z dnia 9 listopada 1995 r. w sprawie stanowiska Komisji co do zasad postępowania podmiotów prowadzących przedsiębiorstwa maklerskie w przypadku zaistnienia uzasadnionego podejrzenia pochodzenia środków pieniężnych klientów z przestępstwa lub mających związek z przestępstwem (Dz. Urz. KPW Nr 6 poz. 197).

W rozdziale III omówiono definicje ustawowe blokady rachunku i wstrzymania transakcji funkcjonujące w poszczególnych ustawach, przedstawiono sposób budowania definicji oraz występujące między nimi różnice. Ujawniono również wady tych definicji powodujące trudności w interpretacji tekstu prawnego.

Tematem rozdziału IV jest charakter prawny blokady rachunku i wstrzymania transakcji. Przedstawiono w nim cechy blokady rachunku i wstrzymania transakcji świadczące o tym, że są to środki przymusu procesowego ingerujące w konstytucyjnie chronioną wolność majątkową i prawo własności. Dla zrozumienia charakteru tych instytucji odwołano się do treści prawa własności, konstytucyjnego pojęcia wolności majątkowej oraz zasad ograniczania wolności i praw wynikających z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Omówiono także charakter wpadkowego postępowania w przedmiocie blokady rachunku i wstrzymania transakcji w nurcie głównym procesu karnego (*causa principalis*). Ponadto zaprezentowano zasady ogólne stosowania środków przymusu w procesie karnym i sformułowano zasady stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji. Niektóre informacje dotyczące zastosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji stanowią informacje kryminalne, co uzasadniło odniesienia do ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 153 z późn. zm.).

W rozdziale V przedstawiono postępowanie w przedmiocie blokady rachunku i wstrzymania transakcji, na które składa się kilka trybów ustawowych. Najpierw omówiono kwestię stosowania przepisów kodeksu postępowania karnego w postępowaniu w przedmiocie zastosowania tych środków przymusu przez omówienie poszczególnych przepisów odsyłających. Następnie przedstawiono tryb stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji przez Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, bank, organ Służby Celnej oraz prokuratora. Uwzględniono przy tym uprawnienia poszczególnych podmiotów do stosowania blokady rachunku i wstrzyma-

nia transakcji, przesłanki stosowania tych środków przymusu, jak również czynności wykonawcze składające się na zastosowanie blokady rachunku i wstrzymania transakcji w każdym z omówionych trybów. Przeanalizowano również problem zaskarżania czynności oraz postanowień dotyczących blokady rachunku i wstrzymania transakcji. Przedstawiono dwie możliwości zakończenia bytu tych środków: przez ich upadek z mocy prawa albo przekształcenie w zabezpieczenie majątkowe.

Rozdział VI poświęcono zagadnieniom odszkodowania z tytułu zastosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji z naruszeniem prawa. Ze względu na to, że zastosowanie tych środków przymusu jest działaniem ze sfery wykonywania władzy publicznej w konstytucyjnym rozumieniu tego terminu, najpierw omówiono konstytucyjne zasady odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za działania władzy publicznej. Następnie omówiono kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej organów władzy publicznej oraz podmiotów, którym powierzono wykonywanie funkcji z zakresu władzy publicznej, i porównano zgodność unormowania kwestii odszkodowania w ustawach z zasadami odpowiedzialności odszkodowawczej państwa wynikającymi z Konstytucji RP.

W rozdziale VII omówiono przestępstwo niedopełnienia obowiązku blokady rachunku lub wstrzymania transakcji określone w przepisach karnych ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu i ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym. Poddano przy tym analizie takie elementy, jak przedmiot ochrony, stronę przedmiotową, podmiot i stronę podmiotową przestępstwa, jak również kwestię zbiegu przepisów, zbiegu przestępstw oraz zagrożenia karnego. Na koniec przedstawiono, ujawnione w trakcie analizy, niespójności systemowe norm określających odpowiedzialność karną za niedopełnienie obowiązku blokady rachunku i wstrzymania transakcji.

W rozdziale VIII, ostatnim, omówiono praktyczne aspekty stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji. Blokadę rachunku i wstrzymanie transakcji przedstawiono w działalności Generalnego Inspektora Informacji Finansowej oraz Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego. Dane z rocznych raportów z działalności GIIF oraz informacje uzyskane z Komisji Nadzoru Finansowego w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej pozwoliły na stworzenie własnych opracowań dotyczących liczby zastosowanych blokad rachunków oraz wstrzymanych transakcji, jak też wartości zajętych w ten sposób aktywów na przestrzeni czasu. Dane te dają podstawę do pokazania różnych tendencji stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji przez te organy (wzrost-

wych i malejących). Zaprezentowano też wyniki badań aktowych stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji w postępowaniach przygotowawczych prowadzonych przez Prokuraturę Okręgową w Warszawie prawomocnie zakończonych w latach 2005–2011. Omówiono przy tym charakter próby badawczej. Badania aktowe pokazały m.in., w ilu i w jakich sprawach zastosowano te środki przymusu, jaki był zakres i czas ich trwania. Zaprezentowano również ujawnione w trakcie badań aktowych problemy proceduralne, które wystąpiły podczas stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji.

Niniejsza publikacja stanowi zmodyfikowaną wersję rozprawy doktorskiej, którą przygotowano w Zakładzie Prawa Karnego Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk i obroniono przed Radą Naukową Instytutu w dniu 25 października 2013 r. Pisząc pracę na temat, który nie był jeszcze przedmiotem opracowania monograficznego, napotkano wiele trudnych problemów badawczych. Pomocą w ich rozwiązywaniu były konsultacje i inspirujące dyskusje prowadzone z promotorem w przewodzie doktorskim Panem Profesorem Ryszardem A. Stefańskim, któremu dziękuję za dzielenie się swoją wiedzą. Podziękowania kieruję również do Recenzentów rozprawy doktorskiej, Pana Profesora Tomasza Grzegorzycyka oraz Pana Profesora Jana Skupińskiego, za wskazanie kierunków dalszych rozważań oraz konstruktywne uwagi.

Niniejsza praca powinna otworzyć dalsze badania nad nowymi środkami przymusu w procesie karnym w postaci blokady rachunku i wstrzymania transakcji.

Rozdział I

Inicjatywy międzynarodowe dotyczące blokady rachunku i wstrzymania transakcji

Pojęcie rynku finansowego jest w literaturze interpretowane w kontekście ruchu pieniądza w gospodarce, który odbywa się poprzez transakcje na rynku finansowym. Z uwagi na to, że w ten sposób mogą być zaspokajane cele bieżące oraz związane z rozwojem (inwestycjami), przepływ środków finansowych dzieli się na bieżące strumienie następujące w krótkich okresach czasu oraz długie strumienie kapitału. Stąd w ramach rynku finansowego wyróżnia się segment rynku pieniężnego, przez który podmioty finansują swoją bieżącą działalność, oraz segment rynku kapitałowego, na którym zawierane są transakcje mające na celu rozwój, przy czym za takie uznaje się w piśmiennictwie transakcje na instrumentach finansowych o terminie wykupu powyżej jednego roku⁷.

W przypadku braku wprowadzenia uregulowań oraz instrumentów koordynacyjnych państwa mogłyby przyjąć środki w celu ochrony swoich systemów finansowych, które byłyby niespójne, dlatego w ramach współpracy międzynarodowej podjęto działania w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celach przestępczych⁸.

⁷ Definicja i segmenty rynku finansowego zaproponowane przez W. Dębskiego. Autor przytacza ponadto inne definicje. Zob. W. Dębski, *Rynek finansowy i jego mechanizmy. Podstawy teorii i praktyki*, Warszawa 2007, s. 13–23. Zob. także K. Jajuga, *Podstawy inwestowania na giełdzie papierów wartościowych*, Warszawa 2006, s. 11–13. Na temat różnych roli transakcji na rynku kapitałowym, zob. O. Picon, *Comprendre la Bourse pour gagner á la hausse comme á la baisse*, Paris 2008, s. 14–16.

⁸ Por. R. Brent, W. Blair, *General Introduction: Some Problems Relating to the Role of International Law* (w:) W. Blair i R. Brent (red.), *Banks and Financial Crime. The International Law of Tainted Money*, Oxford 2008, s. 33–39.

1. Dyrektywa 91/308/EWG oraz dyrektywa 2005/60/WE

W preambule dyrektywy 91/308/EWG w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy podniesiono, że swoboda przepływu kapitału oraz świadczenia usług finansowych narażone są na wykorzystanie do działań o charakterze przestępczym. Uwzględniono przy tym specyfikę przestępstwa prania pieniędzy powiązanego z przestępstwem bazowym, a przez to w szczególności z przestępczością zorganizowaną, narkotykową oraz korupcją. Konsekwencją dostrzeżenia potencjalnej roli systemu finansowego w procederze prania pieniędzy było rozpoczęcie walki z tym zjawiskiem z wykorzystaniem zróżnicowanych środków, w tym specjalnego instrumentu wkraczającego w sam proces transakcji mającej na celu wypranie pieniędzy, tj. instrumentu polegającego na wstrzymaniu transakcji.

Specjalny środek represyjny w stosunku do mienia został przewidziany w art. 7 dyrektywy 91/308/EWG, w którym ustanowiono zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia, aby instytucje kredytowe i finansowe wstrzymały wykonanie transakcji, w stosunku do których wiedzą bądź podejrzewają, że są one związane z praniem pieniędzy. Zatrzymanie transakcji powinno trwać do momentu powiadomienia o tym władz odpowiedzialnych za zwalczanie zjawiska prania pieniędzy. Szczegółowe uregulowanie procedury wstrzymania transakcji pozostawiono w gestii prawodawstw krajowych. Dyrektywa 91/308/EWG była nowelizowana, zmiany wprowadzone dyrektywą 2001/97/WE⁹ spowodowały, że do wstrzymania transakcji zobowiązane zostały nie tylko instytucje, ale także osoby podlegające dyrektywie¹⁰.

Zważywszy że w pewnych przypadkach wstrzymanie transakcji może być niemożliwe do przeprowadzenia, jak też że zasadne może być świadome dopuszczenie do sfinalizowania transakcji, w dyrektywie 91/308/EWG przewidziano dwie sytuacje, w których dopiero po dokonaniu podejranej transakcji instytucje (po zmianach z 4 grudnia 2001 r. również osoby) były zobowiązane do natychmiastowego powiadomienia o tym odpowiednich

⁹ Dyrektywa 2001/97/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 4 grudnia 2001 r. zmieniająca Dyrektywę Rady 91/308/EWG w sprawie uniemożliwienia korzystania z systemu finansowego w celu prania pieniędzy (Dz. Urz. WE L 344 z 28.12.2001, s. 76).

¹⁰ Por. art. 1 dyrektywy 91/308/EWG zawierający definicje instytucji finansowej oraz instytucji kredytowej oraz art. 1 ust. 2 dyrektywy 2001/97/WE rozszerzający podmiotowy zakres zastosowania pierwszej dyrektywy na osoby fizyczne i osoby prawne przy wykonywaniu określonego rodzaju działalności.

władz. Działo się tak w dwóch wypadkach: po pierwsze, jeżeli w stosunku do transakcji istniało podejrzenie, iż pociągnie ona za sobą pranie pieniędzy, a jej powstrzymanie nie mogło być przeprowadzone w odpowiednim trybie, i po drugie, gdy uprawdopodobnione zostało, że przerwanie operacji udaremni wysiłki wykrycia beneficjentów transakcji, co do których podejrzewano, że mają charakter prania pieniędzy. W takich sytuacjach instytucje i osoby powinny powiadomić władze natychmiast po dokonaniu transakcji (art. 7 dyrektywy 91/308/EWG).

Współpraca instytucji finansowych z władzami odpowiedzialnymi za zwalczanie prania pieniędzy od początku została przewidziana jako oparta głównie na dostarczaniu odpowiednich informacji, których dalsze wykorzystanie ograniczał cel zwalczania prania pieniędzy, jednakże państwa członkowskie mogły postanowić o rozszerzeniu celów wykorzystania takich informacji (art. 6 *in fine* dyrektywy 91/308/EWG). O przekazywaniu wrażliwych informacji nie należało informować klientów ani osób trzecich, których dotyczyły (art. 8 dyrektywy 91/308/EWG). Zabezpieczeniem dyrektorów zarządzających instytucjami kredytowymi lub finansowymi, a także pracowników takich instytucji było to, że ujawnienie w dobrej wierze informacji władzom odpowiedzialnym za zwalczanie prania pieniędzy nie stanowiło naruszenia ograniczeń w zakresie ujawniania informacji ani nie narażało na jakikolwiek rodzaj odpowiedzialności (art. 9 dyrektywy 91/308/EWG). Problemem podczas stosowania procedury notyfikacji podejrzanych transakcji pozostawała jednak tajemnica bankowa, dlatego w dyrektywie 91/308/EWG wskazano na konieczność jej uchylania w przypadku wykorzystywania systemu finansowego do celów prania pieniędzy. W preambule tej dyrektywy wskazano: „Ochrona systemu finansowego przed jego wykorzystywaniem do celów prania pieniędzy jest zadaniem, które nie może być przeprowadzone przez władze odpowiedzialne za zwalczanie tego zjawiska bez współpracy z instytucjami kredytowymi i finansowymi oraz z ich władzami nadzorczymi; w tego rodzaju przypadkach należy uchylić tajemnicę bankową; obowiązujący system przymusowego powiadamiania o podejrzanych transakcjach, który zapewnia, że informacje są przekazywane wyżej wspomnianym władzom bez powiadamiania danych klientów, stanowi najbardziej skuteczny sposób prowadzący do osiągnięcia stanu (...) współpracy; istnieje konieczność zapewnienia szczególnej klauzuli ochronnej, która zwalniałaby instytucje kredytowe i finansowe, ich pracowników i personel kierowniczy z odpowiedzialności za naruszenie ograniczeń dotyczących udostępniania informacji”.

Ariadna H. Ochnio – doktor nauk prawnych, adiunkt w Zakładzie Prawa Karnego Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, prokurator, autorka publikacji z zakresu prawa karnego procesowego. Specjalizuje się w procedurze karnej, w szczególności w zagadnieniach dotyczących środków przymusu, w tym zabezpieczenia majątkowego i zamrożenia aktywów oraz tematyce zasad i gwarancji procesowych.

■ W prezentowanej monografii szczegółowej analizie poddano m.in.:

- procedurę stosowania blokady rachunku i wstrzymania transakcji,
- zagadnienia dotyczące odszkodowania z tytułu zastosowania blokady rachunku lub wstrzymania transakcji z naruszeniem prawa,
- kwestię odpowiedzialności z tytułu niedopełnienia obowiązku blokady rachunku lub wstrzymania transakcji,
- kwestię zapewnienia odpowiednich gwarancji procesowych dla konstytucyjnie chronionej wolności majątkowej z uwzględnieniem orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego.

■ W publikacji przedstawiono wyniki badań nad stosowaniem blokady rachunku i wstrzymania transakcji w praktyce prokuratorskiej oraz w działalności Generalnego Inspektora Informacji Finansowej i Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego.

■ Książka przeznaczona jest dla praktyków prawa – sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, organów Służby Celnej oraz dla przedstawicieli nauki. Jej odbiorcami mogą być również menadżerowie instytucji sektora prywatnego zobowiązanych ustawowo do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy, finansowaniu terroryzmu oraz przestępczości giełdowej.

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-264-7991-5

9 788326 479915

Cena 99 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788326479915 W01 P01